

27-09-2018

3924/2018

Valtuustoaloite kattavan ja aktivoivan koulutuksen järjestämiseksi tyttöjen sukuelinten silpomisen ehkäisemiseksi.

Asia:

Huolehditaan siitä, että Espoossa kaikki ammattihenkilöt saavat käytännönläheiset ja velvoittavat toimintaohjeet, kuinka ottaa kaikkien ympärileikkausta harjoittavista kulttuureista tulevien asiakkaiden - niin naisten kuin miestenkin - kanssa puheeksi tyttöjen ympärileikkaus. Samalla annetaan selkeä ohjeistus kuinka toimia, jos on epäily, että tyttö saattaa olla vaarassa joutua ympärileikattavaksi. Jos selviää, että tyttö tai nainen on jo ympärileikattu, annetaan velvoittavat toimintaohjeet sen selvittämiseksi, onko ympärileikkaus tapahtunut, kun tyttö on jo asunut Suomessa, sekä ohjeet ilmoittaa tästä viranomaisille. Kyselytutkimusten mukaan tällaisia ammattihenkilöitä ovat erityisesti neuvola- ja varhaiskasvatuksen henkilökunta, opettajat, vastaanottokeskusten henkilöstö, terveydenhuollon henkilökunta ja kättilöt, sekä myös lastensuojelu- ja muu sosiaalityön henkilöstö.

Järjestetään myös ohjattuja keskusteluryhmiä asianosaisten etnisten yhteisöjen kaikille naisille ja mahdollisuuksien mukaan myös miehille, jotta tapaan suhtaudutaan kielteisesti koko yhteisön tasolla. Yhteisöissä aiheesta ei juuri puhuta. Ohjattuja, aihetta käsitteleviä keskusteluryhmiä saadaan perustettua helposti erityisesti vastaanottokeskuksissa, joissa myös kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet saavat koulutusta, jota voivat viedä kotimaihinsa.

Tyttöjen sukuelinten silpomisen laittomuudesta, terveysvaikutuksista sekä siitä, kuinka toimia tämän uhatessa tulee Espoossa kertoa myös lapsille asianosaisina, osana koulujen seksuaalikasvatusta.

Tietojen tulee välittyä tehokkaasti ympärileikkauksen ehkäisyyn osallistuvien ammattilaisten välillä kirjatuista, asiakkaiden kanssa käydyistä keskusteluista ja mahdollisista uhkista.

Perustelut:

THL:n tyttöjen ympärileikkausten ehkäisemisen toimintaohjelmassa (2012-2016) suositellaan kuntia, joissa on paljon maahanmuuttajataustaista väestöä tekemään **yksityiskohtaiset suunnitelmat paikallisen ennaltaehkäisevän työn järjestämiseksi**. THL:n mukaan **"kunnilla on vastuu toimintaohjelman informaatio-ohjauksesta ja omavalvonnasta sekä työntekijöiden riittävästä kouluttamisesta tyttöjen ympärileikkauksen ehkäisemiseksi."** THL:n tekemien selvitysten mukaan ammattilaisten koulutukselle ja tyttöjen ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelman jatkolle on selkeä tarve. Toimintaohjelman mukaan **"tarkoituksena on luoda pysyviä valtakunnallisia ja alueellisia rakenteita tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen ehkäisyyn."** Koulutuksen tulisi olla kattava ja tavoittaa jokainen ao. avainammattiryhmän ammattilainen. **Toimintaohjelmassa myös sanotaan, että se tulee**

sisällyttää kotouttamissuunnitelmien lisäksi myös muihin kuntatason ohjelmiin ja suunnitelmiin, kuten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Näin ei ole toistaiseksi Espoossa toimittu.

THL:n kyselytutkimuksen (2017) mukaan maahanmuuttajien kanssa tekemisissä olevat **ammattilaiset kaipaavat** lisää tietoa ympärileikkausasian puheeksi ottamisesta ja neuvonnasta, ohjeita siitä miten ympärileikkauksen uhkatilanteessa tulisi toimia, sekä ylipäättään **konkreettista, keskustelevaa ja esimerkinomaista ohjeistusta.** Nykyisellään tietoa saadaan etupäässä internetistä, mikä ei ole omiaan aktivoimaan toimintaan, eikä kouluta henkilökuntaa ottamaan asiaa esille asiakkaiden kanssa.

Lapsiin kohdistuvaa ympärileikkauksen uhkaa kokevat ammattiryhmistä useimmin varhaiskasvattajat, sekä opetus- ja terveydenhuoltohenkilökunta, ilmenee THL:n tyttöjen ympärileikkausten ehkäisemisen toimintaohjelman loppuarvioinnista. **Aktivoivan koulutuksen merkitys** erityisesti näille ammattiryhmille korostuu.

Ainu-stipendillä kuluvana vuonna tyttöjen ympärileikkausten ehkäisytyöstä palkittu terveydenhoitaja **Johanna Rinne** on ollut monipuolisesti ja pitkään mukana STM:n ja THL:n ympärileikkausten estämistyöryhmissä, sekä Espoon kaupungin omassa FGM:n estämisen työryhmässä. Rinteen mukaan tyttöjen ympärileikkausta käsittelevän tiedon tulva on suuri ja tämänkin vuoksi tarvitaan ammattihenkilöstölle ihan **käteän seurattaviksi lyhyet ja konkreettiset toimintaohjeet.** Tämä koskee sekä ympärileikkauksen puheeksi ottamista, että tilannetta, jossa tyttöä mahdollisesti uhkaa ympärileikkaus tai hänet on ympärileikattu Suomeen muuton jälkeen. THL:n toimintaohjelman mukaan terveydenhuoltohenkilökunnan on ehdotettava, että tytön lähtötilanne tarkastetaan - tietenkin mahdollisimman pian maahan tulon jälkeen:

"Tytön tai naisen ympärileikkaustilanteen selvittää keskustellen ja/tai tutkien terveydenhoitaja, kättilö ja/tai lääkäri maahantulotarkastuksessa, lastenneuvolassa, kouluterveydenhuollossa, äitiysneuvolassa, sairaalassa tai terveystieteidenkeskuksessa. Esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvolakäyntien yhteydessä on luontevaa keskustella ja informoida vanhempia aiheesta. Kaikissa näissä tilanteissa tulee ottaa ympärileikkaus esille ja ehdottaa, että tytön tilanne tarkastetaan ympärileikkauksen osalta. Tilanne merkitään tytön tietoihin."

Johanna Rinteen mukaan **tyttöjen ympärileikkausten vastaista valistusta tulisi antaa myös lapsille ja nuorille itselleen.** Myös WHO:n Euroopan aluetoimiston ja Saksan liittovaltion terveystieteidenkeskuksen laatima "Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa" (suom. THL 2010), jossa oli suomalaisia asiantuntijoita mukana, ehdottaa tytön ympärileikkauksen käsittelyä myös koulujen seksuaalikasvatuksessa. Näin toimitaan jo esim. Britanniassa.

Tämän valtuustoaloitteen on todennut "hyväksi" Espoon tyttöjen ympärileikkausten ehkäisemisen työryhmän pj., ylilääkäri Anne Salminen.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Espoossa huolehditaan siitä, että ammattihenkilöt, jotka ovat tekemisissä sellaisista kulttuureista tulevien ihmisten kanssa, joissa tyttöjen ympärileikkausta harjoitetaan saavat käytännönläheiset ja velvoittavat toimintaohjeet tyttöjen ympärileikkausten ehkäisemiseksi, kuten aloitteen alussa on esitetty, Lisäksi aktivoidaan keskustelua aiheesta yhteisöissä ja säännönmukaisesti jo vastaanottokeskuksissa. Tyttöjen ympärileikkausasia tulee Espoossa sisällyttää myös osaksi seksuaalikasvatusta.

Lähteet:

THL (2017): Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelman 2012–2016 (FGM) loppuarviointi https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131892/URN_ISBN_978-952-302-816-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL-blogi (2018): Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen ehkäisy on yhteinen asia <https://blogi.thl.fi/tyttojen-ja-naisten-ymparileikkauksen-ehkaisy-on-yhteinen-asia/>

Helsingin Sanomat (2018): "Miksi Suomessa ei ole tehty yhtään rikosilmoitusta silpomisista?" kysyy naisten ympärileikkauksen kieltämistä erillislailla vaativa **Ujuni Ahmed**

Espoo.fi (2018): Terveystenhoitaja Johanna Rinteelle Ainu-stipendi työstään ympärileikkausten ehkäisemiseksi [https://www.espoo.fi/fi/FI/Sosiaali_ ja_ terveystpalvelut/Lapsiperheiden_ palvelut/Terveystenhoitaja_ Johanna_ Rinteelle_ Ainus\(134955\)](https://www.espoo.fi/fi/FI/Sosiaali_ ja_ terveystpalvelut/Lapsiperheiden_ palvelut/Terveystenhoitaja_ Johanna_ Rinteelle_ Ainus(134955))

Ympärileikkausraportin kirjoittaja Ujuni Ahmed pahastui Husu Husseinin kommentista: "kuulosti silpomisen kokeneiden vähättelyltä" https://www.iltalehti.fi/kotimaa/201709242200414268_u0.shtml

STM (2012): Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelma 2012-2016 (FGM) <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72751/URN%3aNBN%3afi-fe201504226213.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

THL (2018): Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus kouluterveydenhuollossa

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojen-ja-naisten-ymparileikkausten-fgm-ehkaisy/ehkaiseva-tyo/kouluterveydenhuollossa>

THL: Tyttöjen ja naisten ympärileikkausten ehkäisy

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116826/THL_Tiedä%20ja%20toimi_Tyttöjen_ymparileikkaus_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ajankohtaista, median välittämää taustatietoa:

Kansalaisjärjestö *Fenix Helsinki* julkaisi viime syksynä selvityksen, jonka mukaan Suomesta on lähetetty täällä syntyneitä tyttöjä ulkomaille ympärileikkaviksi. Myös somalitaustainen mediavaikuttaja Abdirahim "Husu" Hussein on kertonut mediassa tietävänsä tapauksia, joissa suomalaisia lapsia on silvottu Somaliassa salaa isovanhempien toimesta. Helsingissä on tehty silpomisepäilyjen takia myös *kiireellisiä sijoituksia*. Kyselytutkimusten mukaan n. 70 % Suomessa asuvista somalityttöistä ja -naisista on kokenut sukuelinten silpomisen. Somaliassa perinne on vahvin maailmassa, sillä maassa ympärileikataan tytöistä yhä n. 98 %. Vahvan kulttuuriperinteen ei voi olettaa väistyvän kaikkien kohdalla Suomeen muuton myötä ilman riittävää valistusta ja teon riittävän yksiselitteistä tuomitsemista, sekä tiedossa olevia rangaistussuuremuksia.

Fenix Helsinki ry:n vasta väistyneen puheenjohtajan ja tyttöjen ympärileikkauksen kriminalisointia ajavan asiantuntijan ja aktivistin **Ujuni Ahmedin** mukaan kaikista epäilyistä ympärileikkausmatkoihin liittyen ei tällä hetkellä ilmoiteta selkeiden ohjeiden ja rasistiksi leimautumisen pelon vuoksi. Toisaalta Suomessa syntyneet tytöt, jotka joutuivat ympärileikatuiksi eivät tiedneet, että sukuelinten silpominen oli laitonta. Tyttöjen silpomisen puheeksi ottaminen on edelleen arka aihe, jota vältellään. Puheeksi ottaminen on helppoa siirtää mielessään toisen ammattilaisen tehtäväksi.

Espoossa 20.8.2018

Henna Kajava

Tiina Ahlfors

Nina Heinikoski

Tiina Pursula

Mari Anthoni

Mikael Kauste

Tiina Elo

Juhani Kähärä

Kaarina Järvenpää

Anitra Ahtola

Kaisa Alaviiri

Kimmo Oila

Paula Viljakainen

Helka Hosia

Jaana Wessman

Noora Koponen

Marjaana Siivola

Arja Juvonen

Inka Hopsu

Simo Grönroos

Johanna Karimäki

Veera Ruoho

Kari Tolvanen

Pia Kauma

Jaana Jalonen

Ulla Palomäki

Mika-Erik Walls

Johanna Värmälä

Ekim Özdemir

Risto Nevanlinna

Rauli Virtanen

Henna Partanen

Teemu Lahtinen

Helka Otsolampi

Diana Ponkkala

Pirjo Kemppe-Virtanen

Elias Erämaja

Elina Wanne

Mikko Laakso